

2. DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1228
Toplantı Tarihi/Sayısı : 25.12.2025/69
Karar Numarası : 2025/861
Başvuran : ...
Başvuran Vekili/ Vasisi : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Vekili/ Vasisi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, bulunduğu ceza infaz kurumunda atölye ve kurs faaliyetlerine katılma taleplerinin karşılanmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ceza infaz kurumunda 4,5 yıldır bulunduğunu, bu süre zarfında birçok defa atölye ve kursa katılma talebinde bulunduğunu ancak hiçbir atölye ve kurs faaliyetine dahil edilmediğini,
b. Kurumda yalnızca haftada bir defa spor aktivitesi gerçekleştirildiğini,
c. Herhangi bir disiplin cezasının olmadığını,
ç. Resim, İngilizce, bilgisayar ve bağlama kurslarına katılma talebini içeren dilekçelerinin bulunduğunu, söz konusu dilekçeleri Kurumdan talep ettiğini ancak kendisine verilmediğini, iddia etmektedir.

3. Muhatap Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Kuruma 21/2/2020 tarihinde giriş yaptığını,
b. Kurumda daha önce İngilizce ve bağlama kursunun açılmadığını,
c. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün (CTE) 17/7/2019 tarihli ve ... sayılı yazısına istinaden terör suçundan hükümlü mahpusların güvenlik gerekçesiyle bilgisayar kursuna katılımının uygun görülmediğini,
ç. Resim kursunun 1 usta öğretici tarafından verildiği, kursiyerlerin iyi hal durumu, aynı suç grubundan bulunan mahpusların bir araya getirilmesi gibi kriterler dikkate alınarak seçildiğini,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

d. 2024-2025 eğitim yıllık planı dahilinde yeniden değerlendirmenin yapılacağı ve mahpuslardan taleplerin alınacağı,

belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. CTE'nin 17/7/2019 tarihli ve ... sayılı yazısının ayrımcılık teşkil ettiğini,

b. Kurslara katılım koşulunda aranan iyi hal kriterini sağlayamamasının gerekçelerinden birinin Kurum tarafından etkinlik ve faaliyetlere katılmasının engellenmesi olduğunu, iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümünde "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir... Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*" hükmü yer almaktadır.

6. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümünde "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur...*" hükmü yer almaktadır.

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesinde; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*" hükmü yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuran dilekçesinde, Kuruma giriş yaptığı tarihten bu yana hiçbir kursa katılmadığını; İngilizce, bilgisayar ve bağlama kurslarına katılma taleplerini içerir dilekçeler sunduğunu ancak yanıt alamadığını iddia etmektedir.

13. Muhatap Kurum ise Kurumda İngilizce ve bağlama kursunun hiçbir zaman açılmadığını, CTE'nin 17/7/2019 tarihli ve ... sayılı yazısına istinaden terör suçundan hükümlü mahpusların bilgisayar kursuna katılımının uygun görülmediğini, resim kursunun 1 usta öğretici tarafından verildiğini, kursiyerlerin iyi hal, aynı suç grubundan bulunan mahpusların bir araya getirilmesi gibi kriterler dikkate alınarak seçildiğini belirtmektedir.

14. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler*" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde "*Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çekilir...*" düzenlemesi yer almaktadır.

15. 5275 sayılı Kanun'un "*Kütüphane ve kurslardan yararlanma*" başlıklı 88'inci maddesine göre; "*Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir.*"

16. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Özel kurslar*" başlıklı 90'ıncı maddesine göre; "*Kurum, olanaklar elverdiği ölçüde, eğitim ve öğretimle ilgili özel kurslar açabilir. Bu amaçla, Millî Eğitim Bakanlığı, diğer bakanlıklar ile kamu ve özel kuruluşlarla iş birliği yapar.*"

17. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)'ın 4'üncü paragrafına göre "*Hapis cezası veya bir kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakan benzer tedbirlerin amacı, esas olarak toplumu suçtan korumak ve tekrar suç işlenmesinin önüne geçmektir. Bu amaçlara, sadece hapis cezasının, bu kişilerin serbest bırakıldıktan sonra, mümkün olduğunca, topluma yeniden entegrasyonunun sağlanması ve böylece kanunlara riayet eden ve kendini idame ettirebilen bir hayat sürmesine imkân sağlamak için uygulanması ile ulaşılabilir. Bu doğrultuda, ceza infaz kurumu idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sağlık – spor temelli- nitelikler taşıyanlar da dahil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun, mevcut olan başka destek türlerini sunmalıdır. Tüm bu programlar, faaliyetler ve hizmetler mahpusların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir.*"

18. Nelson Mandela Kuralları'nın 105'inci paragrafına göre; "*Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir.*"

19. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)'nın 49'uncu paragrafına göre; *“Cezaevinde düzen; güvenlik, emniyet ve disiplin gereklerinin hesaba katılması, aynı zamanda 25'inci paragraf gereğince mahpuslara, insan onuruna saygı gösteren yaşam koşulları sağlanması ve kapsamlı bir faaliyet programı sunulması yoluyla sürdürülmelidir.”*

20. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 25.1, 25.2 ve 25.3 numaralı paragraflarına göre; *“Bütün mahpuslara sağlanan genel rejim, dengeli bir faaliyet programı sunmalıdır. Bu rejim, bütün mahpusların yeterli bir insanî ve sosyal etkileşim için, gerektiği kadar odalarının dışında zaman geçirmelerine imkân vermelidir. Rejim, mahpusların refahına ilişkin ihtiyaçları da karşılamalıdır.”*

21. Anılan ulusal mevzuat, mahpus haklarına ilişkin bölgesel ve uluslararası standartlar, ceza infazının amaçlarına ulaşması ve mahpusların iyilik hali ile infaz sonrası topluma uyum sağlamasını teminen ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen aktivite, spor, eğitim ve kurs faaliyetlerine mahpusların katılım sağlamasını öngörmektedir.

22. İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol (Optional Protocol to the Convention Against Torture/OPCAT) çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görevlendirilen TİHEK, ceza infaz kurumlarına gerçekleştirdiği ziyaretler sonucunda hazırladığı raporlarında *eğitsel, sosyal, kültürel, mesleki ve sportif etkinlikler* başlığı altında söz konusu koşullar hakkında incelemelerde bulunmakta ve ilgili kurumlara tavsiyeler vermektedir.

23. Nitekim, 31/3/2022 tarihinde Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na gerçekleştirilen ziyarette *“mahpusların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla pandemi nedeniyle faal olmayan kursların açılması, daha kapsamlı hale gelmesi veya yeni kursların açılması, sosyal ve kültürel faaliyetlere yönelik olarak kursların açılması, mahpusların taleplerine göre kursların çeşitlendirilmesi ve kurslarda eğitim verecek öğretmen temini konusunda Kurumla iş birliği yapılması”* hususları Kurum İdaresi ve Aksaray Valiliğine tavsiye edilmiştir (TİHEK, Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu (Rapor No:2022/47), p.94 ve 100)

24. Bu kapsamda muhatap Kurumdan talep edilen bilgilerden, Kurumda 2020 yılında 1 kursun açıldığı (*ahşap boyama ve vernikleme*) ve bu kursa 6 kişinin katılım sağladığı; 2021 yılında 2 kursun açıldığı (*din kültürü ve ahlak bilgisi, Kur'an-ı Kerim okuma*) 78 kişinin katılım sağladığı; 2022 yılında 9 kursun açıldığı (*bilgisayar işletmenliği, din kültürü ve ahlak bilgisi, guaj boya resim, halı dokuma, Kur'an-ı Kerim okuma, Kur'an-ı Kerim tecvidli okuma*) ve bu kurslara 389 kişinin katılım sağladığı; 2023 yılında 11 kursun açıldığı (*açık lise öğrencilerine yönelik destekleyici kurslar, bilgisayar işletmenliği, din kültürü ve ahlak bilgisi, doğal taşları işleme, hafızlık, Kur'an-ı Kerim okuma, Kur'an-ı Kerim tecvidli okuma, 1. kademe okuma-yazma, resim sanat eğitimi, saç ve sakal kesimi, A1 seviyesi Türkçe*) ve bu kurslara 578 kişinin katılım sağladığı; 2024 yılında 11 kursun açıldığı (*din kültürü ve ahlak bilgisi, hafızlık eğitimi, iş güvenliği ve işçi sağlığı, Kur'an-ı Kerim okuma, Kur'an-ı Kerim tecvidli okuma, 1. kademe okuma-yazma, resim-sanat eğitimi, saç geçici ve kalıcı şekil verme teknikleri, sosyal hayatta iletişim, takılar, tutkallı hamur çiçek yapma*) ve bu kurslara 427 kişinin katılım sağladığı anlaşılmaktadır.

25. Bu bağlamda, Kurumun tavsiyelerimiz doğrultusunda hareket ederek kurs çeşitliliği ve katılımcı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

sayısında yıllar içerisinde bir artış sağladığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu artışın olumlu bir gelişme olduğu belirtilerek, başvuranın bireysel durumu ayrıca incelenmelidir.

26. Muhatap Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerden, başvuranın 17/5/2024, 20/5/2024, 6/6//2024, 8/8/2024 ve 25/9/2024 tarihlerinde kurslara katılma talepli dilekçeler sunduğu anlaşılmaktadır. Başvuranın eğitim ve gelişim kartı bilgileri incelendiğinde ise 2021 yılında açık öğretim lisesine kayıt olduğu ancak kaydını sildirdiği, kuruma giriş yaptığı tarihten itibaren düzenli şekilde açık ve kapalı spor etkinliklerine katıldığı, önemli günlerde konuya ilişkin sinema ve konferans gibi aktivitelere dahil edildiği görülmektedir. Ancak başvuranın kuruma giriş yaptığı tarihten bu yana kurs faaliyetlerine katılmadığı anlaşılmaktadır.

27. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre *"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."* Benzer şekilde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) *"İşkence yasağı"* başlıklı 3'üncü maddesine göre *"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."* Anayasa'nın 17'nci maddesi uyarınca da kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamaz.

28. Bu noktada, ulusal mevzuat ve taraf olunan uluslararası sözleşmelerde mutlak olarak yasaklanan işkence ve kötü muameleden söz edebilmek için söz konusu eylemin *asgari ağırlık* seviyesine ulaşması gerekmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No:5310/71, 18/1/1978, p.162; *Jalloh/Almanya*, B. No: 54810/00, 11/7/2006, p.67; *Gafgen/Almanya*, B. No: 22978/05, 1/6/2010, p.88, *El-Masri/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, B. No: 39630/09, 13/10/2012, p.196). Asgari seviyenin değerlendirilmesi görecelidir; muamelenin süresi, fiziksel ve psikolojik etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi olayın tüm koşullarına bağlıdır (*İrlanda/Birleşik Krallık*, p.162).

29. Anayasa Mahkemesi (AYM), kötü muamele yasağının kapsamının ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebildiğini; bunların ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabileceği belirtmektedir (AYM, *Turan Günana*, Başvuru No: 2013/3550, 19/11/2014, p.37).

30. Bu kapsamda belirtilmelidir ki bir kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan önlemler doğası gereği elem verici ve onur kırıcı olabilmektedir. Bununla birlikte, infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışlar, mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekmektedir (*Turan Günana*, p.39 ve 40). AİHM, mahpuslara istisnasız olarak her gün en az bir saat açık havada egzersiz yapma imkânı tanınmasını ve bunun tercihen hücre dışı etkinliklere yönelik bir programın parçası olmasını mahpusun refahı için temel bir güvence olarak görmektedir (*Guide on the case-law of the European Convention on Human Rights-Prisoners' rights*, Council of Europe/European Court of Human Rights, 2025, s.17).

31. Somut olay kapsamında, başvuranın ceza infaz kurumunda açık ve kapalı spor salonlarında düzenli egzersiz yapabilmesi, önemli günlerde düzenlenen sinema ve konferans etkinliklerine katılabilmesi, koğuş dışı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

faaliyetlerden bütünüyle soyutlandığı veya açık hava erişiminden yoksun bırakıldığı anlamına gelmemektedir. AİHM ve AYM, aşırı kalabalıklaşma ve buna ek olarak hücre dışı etkinliklerinin olmaması veya mahpusun hiçbir şekilde açık havaya erişiminin olmaması hallerinde kötü muamele yasağı kapsamında inceleme yapmaktadır (AİHM, *Ananyev and Others v. Russia*, B. No: 42525/07, 10/1/2012, p.149-155, AYM, *Turan Günana*, p. 43-47). Bu bağlamda, her ne kadar başvuranın atölye ve kurs faaliyetlerine ilişkin taleplerinin karşılanmadığı anlaşılmaktaysa da bu hususun tek başına kötü muamele yasağının ihlali için gerekli olan asgari ağırlık eşliğini aştığı sonucuna ulaşılamamaktadır.

32. Sonuç olarak, başvuranın iddialarının kötü muamele yasağının ihlalinde aranan asgari ağırlık eşğine ulaşmadığı gerekçesiyle kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

25/12/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Selami AÇAN
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

Av. Erol GÖKDÖL
Üye

e-imzalıdır

Evren BAŞAR
Üye

e-imzalıdır

Selma ÖZTÜRK PINAR
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>